

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Amund Johnsrud
+47 97 54 18 42

Vår dato
04.05.2022
Deres dato
25.03.2022

Vår referanse
19/00504-94
Deres referanse
22/33-4

Forslag til forskrift om særskilte kompensasjonsordninger mv. etter avvikling av hold av pelsdyr. Høringssvar fra Norges Bondelag

1. Innledning

Det vises til Landbruks- og matdepartementets (LMD) brev av 25. mars, med vedlagt høringsnotat om forslag til forskrift om særskilte kompensasjonsordninger mv. etter avvikling av hold av pelsdyr.

Forslaget til forskrift kommer som en følge av at reglene om forbud mot hold av pelsdyr, er endret i og med lov 18. juni nr. 135. Det nye forslaget inneholder bestemmelser om:

- Kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyranlegg
- Kompensasjon for framtidig alderspensjon som følge av avvikling av pelsdyrhold
- Utbetaling av forskudd på erstatningen etter lovens § 3.
- Fradrag i erstatning etter loven § 3 for gjenbruksverdi av bygg og anlegg som ikke rives.

Det forslaget til forskrift som foreligger nå, representerer på mange måter et endepunkt på en lang og svært vanskelig prosess for dem som er blitt rammet av myndighetenes næringsforbud. Det er derfor viktig og nødvendig at de forhold som forskriften er ment å omfatte blir regulert på en god og tydelig måte, som ivaretar lovens formål og skaper forutsigbarhet for pelsdyrbøndene.

Norges Bondelag har følgende kommentarer til forskriftsforslaget:

2. Om rett til dekning av utgifter til sakkyndig bistand i forbindelse med vurderingen av statens tilbud om erstatning

Forholdet er blant annet kommentert av næringskomiteen, jf. Innst. 613 L (2020-2021) s. 3:

«Komiteen merker seg også at det vil bli lagt til rette for at rimelige kostnader til juridisk bistand for vurdering av, og dialog om, statens tilbud kan dekkes av staten.»

Norges Bondelag legger til grunn at dette i tillegg til juridisk bistand, også må gjelde annen nødvendig sakkyndig bistand. Dette inkluderer blant annet takstfaglig kompetanse og annen nødvendig økonomisk vurdering av tilbudet fra staten i forhandlingsfasen, på samme måte som i tilfelle skjønn etter forbudslovens § 4 tredje ledd..

Norges Bondelag mener at en klar bestemmelse om dekning av utgifter til sakkyndig bistand for vurdering av og dialog med staten om, tilbudet, bør tas inn i den nye forskriften.

3. Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding (§ 4)

- Kombinasjon med annen virksomhet.

I høringsnotatet, merknad til forskriften § 4, står det at bygninger og infrastruktur som har vært brukt i kombinasjon med annen virksomhet normalt ikke vil bli dekket. Det er problematisk i tilfeller der gjenværende virksomhet må avvikles som en direkte følge av forbudet. Om lag halvparten av bøndene hadde pelsdyrhold i kombinasjon med annen landbruksvirksomhet.

Norges Bondelag mener at staten må dekke riving og opprydding av bygninger og infrastruktur som er brukt i kombinasjon med annen gårdsdrift, i tilfeller der gjenværende virksomhet ikke gir tilstrekkelig lønnsomhet for videre drift etter bortfallet av pelsdyrholdet.

- Begrepet opprydding

Departementet foreslår at kompensasjonen skal dekke utgifter til riving og opprydding av pelsdyranlegg. I hovedsak definert som riving av bygningsmassen. Forberedelse av arealet til ny bruk anses ikke som del av oppryddingen.

Dette er en problematisk avgrensning. Ettersom det er hele pelsdyranlegget, inkludert grunnarbeider, rørgater under bakken, vann- og elektrisk anlegg mv, som skal fjernes, vil det i mange tilfeller oppstå sår i terrenget som må utbedres. I tillegg drev mange oppdrettere sin virksomhet på leid grunn, og er forpliktet til å tilbakeføre arealet til opprinnelig stand når pelsdyrvirksomheten opphører. Basert på Stortingets målsetting om at bøndene skal være økonomisk skadesløse etter avviklingen, framstår det som urimelig at staten ikke dekker nødvendig oppgrusing og tilførsel av jord.

Fra et samfunnsperspektiv er det samtidig viktig at jordbruksarealer i størst mulig grad brukes til matproduksjon. Tilbakeføring av areal for pelsdyranlegg til jordbruksareal er et bidrag til å oppnå regjeringas mål for jordvern-

Norges Bondelag mener at tilbakeføring til jordbruksareal må inkluderes i kostnadene for riving og opprydding, der det er aktuelt å benytte arealet til jordbruk.

4. Fradrag for gjenbruksverdi (§ 6)

Forslaget § 6 første ledd fastsetter at det ved utmåling av erstatning eller vederlag etter forbudsloven § 3, skal gjøres fradrag for gjenbruksverdi av anlegg og bygninger som ikke rives. Med «anlegg og bygninger» som ikke rives, forstås anlegg og bygninger som har vært direkte knyttet til et pelsdyrhold og som ville kunne rives mot kompensasjon etter denne forskriften.

Forbudsloven § 3 femte ledd gir hjemmel for å gi nærmere bestemmelser om fastsetting av gjenbruksverdi i denne forskriften, men utkastet til forskrift gir ikke annen retningslinje enn at erstatningen skal fastsettes «etter statens skjønn». Eksempelvis bør det presiseres at det må hensyntas at det påløper kostnader til ombygninger, for å tilpasse bygningen til endret bruk.

Bondelaget er enig i at statens tilbud også på dette området skal kunne bringes inn for skjønnsretten, i likhet med de øvrige erstatningsposter som skal fastsettes, som presisert i merknadene til § 6 i høringsnotatet. Dette kunne også gått fram av selve forskriftsteksten, slik at

det ikke oppstår den misforståelse at gjenbruksverdien skal kunne fastsettes *endelig* etter statens skjønn.

Norges Bondelag mener at forskriften bør regulere nærmere hva som skal vektlegges ved fastsetting av erstatning når bygningen skal gjenbrukes. Det bør gå fram av forskriftsteksten at gjenbruksverdivurderingen kan bringes inn for skjønnshet.

5. Forskuddsbetaling (§ 7, fjerde ledd)

Det er bra at det etableres en ordning for utbetaling av forskudd på erstatning etter forbudsloven §3. Vi mener imidlertid det ikke kan stilles som betingelse at det er begjært skjønn for at forskudd skal kunne utbetales.

Oppdretterne har allerede ventet i over fire år på erstatningsoppjøret, og mange befinner seg i en svært krevende økonomisk situasjon. Prisstigningen på byggevarer og andre innsatsfaktorer i omstillingen til ny næring det siste året har skapt ytterligere utfordringer med å realisere omstillings- og driftsplaner.

Oppdretterne må motta forskudd samtidig som det første tilbudet sendes fra staten. Det er flere gode grunner til dette:

- Det er en klar parallell mellom avvikling av pelsdyrholdet og forhåndstiltredelse ved vanlig ekspropriasjon.
- Det er utbredt praksis ved f.eks. ekspropriasjon av veg at staten betaler forskudd til grunneiere mens det pågår forhandlinger.
- I pelsdyroppdretternes tilfelle er det ikke snakk om ekstra betalinger, men forskudd på en erstatning oppdretterne likevel er berettiget til.
- Forskudd har stor effekt på oppdretternes mulighet til omstilling uten at det går på bekostning av rettssikkerheten.
- Etter forbudsloven § 3 tredje ledd skal det ikke svares avsavnsrente i tiden mellom avvikling og erstatningsutbetaling. Dette er et klart unntak fra de ekspropriasjonsrettslige prinsippene, og tilsier at utbetaling burde ha skjedd raskt. Når det ikke har skjedd, må i det minste en vesentlig del av statens første tilbud kunne utbetales straks det er gitt.
- Det er ikke sannsynlig at videre forhandlinger eller en etterfølgende rettslig prosess vil medføre en mye *lavere* erstatningsfastsettelse enn statens første tilbud.

Forskudd må betales uten betingelse om at tilbudet aksepteres.

Kravet om at kun uenighet/skjønnsprosess gir anledning til forskudd bør fjernes.

6. Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon (§ 5)

Alle oppdrettere som er inkludert i erstatningsordningen må inkluderes i alderspensjonsordningen. Rettigheten bør ikke avgrenses til oppdrettere som holdt pelsdyr 15. januar 2018. Dette må også inkludere de som eide anlegg som ble utleid.

Vi kjenner til at enkelte ikke greier å oppfylle kravet i ordningen, om at en må ta ut alderspensjon fra folketrygden. På grunn av lav inntekt og derav manglende opptjening tidligere, får disse heller ikke mulighet til å kunne ta ut pelsdyrpensjon. Dette gir den foreslåtte ordningen en utilsiktet skjev sosial profil.

Kravet om å ta ut alderspensjon fra Folketrygden bør fjernes.

I høringsnotatet presiseres det at det kun er oppdrettere som holdt pelsdyr 15. januar 2018 som har rett til kompensasjon for lavere årlig alderspensjon.

Ordningen bør utvides til å inkludere alle oppdrettere som er inkludert i erstatningsordningen, altså alle oppdrettere som holdt dyr etter 1. januar 2015, samt eiere av anlegg som var utleid.

7. Endring av forskrift om tilskudd til arbeidsrettet kompetanseheving

Alle oppdrettere som er inkludert i erstatningsordningen må også inkluderes i ordningen, ikke bare oppdrettere som holdt pelsdyr 15. januar 2018.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Erlend Stabell Daling

Amund Johnsrud